C/2025/652

10.2.2025.

PREPORUKA VIJEĆA

od 21. siječnja 2025.

o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Latvije

(C/2025/652)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263, a posebno njezin članak 17.,

uzimajući u obzir preporuku Komisije,

budući da:

OPĆA RAZMATRANJA

(1) Reformirani okvir gospodarskog upravljanja EU-a stupio je na snagu 30. travnja 2024. Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru ([1]), izmijenjena Uredba (EZ) br. 1467/97 o provedbi postupka u slučaju prekomjernog deficita ([2]) i izmijenjena Direktiva Vijeća 2011/85/EU o proračunskim okvirima država članica ([3]) glavni su elementi reformiranog okvira gospodarskog upravljanja EU-a. Cilj je tog okvira promicanje zdravih i održivih javnih financija te održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Okvir je više usmjeren na srednjoročno razdoblje te se njime ujedno potiče odgovornost na nacionalnoj razini, zajedno s djelotvornijim i koherentnijim izvršavanjem propisa.

(2) Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni planovi koje države članice trebaju dostaviti Vijeću i Komisiji u središtu su novog okvira gospodarskog upravljanja. Dva su cilja tih planova: i. osigurati da se, među ostalim do kraja razdoblja prilagodbe, dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da ostane na razboritim razinama te da se državni deficit u srednjoročnom razdoblju smanji i zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a i ii. osigurati provedbu reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra i doprinosi zajedničkim prioritetima EU-a. Zato se u svakom planu treba preuzeti srednjoročna obveza o kretanju neto rashoda ([4]), čime se u principu uvodi proračunsko ograničenje tijekom trajanja plana, odnosno četiri ili pet godina (ovisno o redovnom trajanju zakonodavnog razdoblja u državi članici). Osim toga, u planu treba objasniti kako će država članica provedbom reformi i ulaganja odgovoriti na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra, osobito u preporukama za pojedinu zemlju (što, ovisno o slučaju, uključuje i one koje se odnose na postupak u slučaju makroekonomskih neravnoteža) i kako će država članica doprinijeti zajedničkim prioritetima Unije. Razdoblje fiskalne prilagodbe traje četiri godine i može se produljiti za najviše tri godine ako se država članica obveže da će provesti relevantne reforme i ulaganja koji ispunjavaju kriterije iz Uredbe (EU) 2024/1263.

(3) Komisija nakon dostave plana treba ocijeniti ispunjava li plan zahtjeve iz Uredbe (EU) 2024/1263.

(4) Vijeće zatim na preporuku Komisije treba donijeti preporuku kojom se utvrđuje kretanje neto rashoda dotične države članice i, ako je primjenjivo, potvrđuje skup obveza u pogledu reformi i ulaganja koje su temelj za produljenje razdoblja fiskalne prilagodbe.

([1]) Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 (SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Uredba Vijeća (EU) 2024/1264 od 29. travnja 2024. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1467/97 o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

([3]) Direktiva Vijeća (EU) 2024/1265 od 29. travnja 2024. o izmjeni Direktive 2011/85/EU o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

([4]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. Uredbe (EU) 2024/1263 znači državni rashodi bez i. izdataka za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

RAZMATRANJA O NACIONALNOM SREDNJOROČNOM FISKALNO-STRUKTURNOM PLANU LATVIJE

(5) Latvija je 15. listopada 2024. Vijeću i Komisiji dostavila svoj nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Plan je dostavljen nakon što je u dogovoru s Komisijom i s obzirom na razloge koje je pružila Latvija produljen rok iz članka 36. Uredbe (EU) 2024/1263.

Proces prije dostave plana

(6) Latvija je prije podnošenja svojeg plana zatražila tehničke informacije ([5]) koje je Komisija dostavila 21. lipnja 2024. i objavila 15. listopada 2024. ([6]) U tehničkim informacijama navodi se razina strukturnog primarnog salda u 2028. koja je potrebna da se u srednjoročnom razdoblju deficit opće države održi ispod 3 % BDP-a, a dug opće države ostane ispod 60 % BDP-a, čak i bez daljnjih proračunskih mjera nakon četverogodišnjeg razdoblja prilagodbe. Srednjoročno razdoblje definirano je kao razdoblje od deset godina nakon isteka razdoblja prilagodbe. Tehničke informacije sastavljaju se i dostavljaju državama članicama u dva scenarija: jedan podrazumijeva usklađenost sa zaštitnom mjerom za otpornost na deficit ([7]), u skladu s člankom 9. stavkom 3. Uredbe (EU) 2024/126, a drugi je bez te zaštitne mjere.

U tehničkim informacijama za Latviju utvrđeno je da bi, na temelju pretpostavki Komisije na kojima se temelje prethodne smjernice dostavljene u lipnju 2024., kako bi se osigurala usklađenost s primjenjivim fiskalnim pravilima tijekom četverogodišnjeg razdoblja prilagodbe, strukturni primarni saldo na kraju razdoblja prilagodbe (2028., u scenariju bez zaštitne mjere za otpornost na deficit) trebao iznositi najmanje - 1,3 % BDP-a, prema tablici u nastavku. Informacije radi, uzme li se u obzir i zaštitna mjera za otpornost na deficit, strukturni primarni saldo trebao bi do kraja razdoblja prilagodbe (2028.) iznositi najmanje - 0,1 % BDP-a. Međutim, zaštitna mjera za otpornost na deficit nije zahtjev za Latviju, koja ispunjava uvjete za tehničke informacije.

Tablica 1: Tehničke informacije koje je Komisija dostavila Latviji

Zadnja godina razdoblja prilagodbe	2028.
Minimalna vrijednost strukturnog primarnog salda (% BDP-a), scenarij bez zaštitne mjere za otpornost na deficit	- 1,3
Samo informativno: Minimalna vrijednost strukturnog primarnog salda (% BDP-a), scenarij sa zaštitnom mjerom za otpornost na deficit	- 0,1

Izvor: izračuni Komisije.

(7) U skladu s člankom 12. Uredbe (EU) 2024/1263, Latvija i Komisija organizirale su tehnički dijalog u rujnu 2024. Glavne su teme dijaloga bile kretanje neto rashoda prema predviđanjima Latvije i njegove temeljne pretpostavke (osobito potencijalna proizvodnja i kamatne stope), kao i planirana provedba reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra te doprinosi zajedničkim prioritetima Unije za pravednu i zelenu tranziciju, socijalnu i gospodarsku otpornost, energetsku sigurnost i izgradnju obrambenih sposobnosti.

(8) Prema informacijama koje je dostavila u svojem planu Latvija je u rujnu 2024. izvijestila da je u skladu s člankom 11. stavkom 3. i člankom 36. stavkom 1. točkom (c) Uredbe (EU) 2024/1263 sudjelovala u postupku savjetovanja sa socijalnim partnerima i drugim relevantnim dionicima, uključujući Udruženje organizacija poslodavaca, Konfederaciju slobodnih sindikata i Udruženje lokalnih i regionalnih uprava. Prema informacijama koje je Latvija dostavila u svojem planu na tom se sastanku raspravljalo o tome kako Latvija planira provesti preporuke koje su joj upućene i doprinijeti zajedničkim prioritetima EU-a, a poseban naglasak bio je na poreznoj politici, obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti.

([5]) Prethodne smjernice koje su dostavljene državama članicama i Gospodarskom i financijskom odboru sadržavaju tehničke informacije i. bez produljenja razdoblja prilagodbe od četiri godine i s produljenjem razdoblja prilagodbe na sedam godina i ii. sa zaštitnom mjerom za otpornost na deficit i bez te zaštitne mjere. Uključuje i glavne početne uvjete i temeljne pretpostavke korištene u Komisijinu okviru za srednjoročne projekcije državnog duga. Referentni smjer kretanja izračunan je na temelju metodologije opisane u Komisijinu Izvješću o održivosti duga za 2023. (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en). Temelji se na proljetnoj prognozi Europske komisije 2024. i njezinu srednjoročnom produljenju do 2033., a dugoročni rast BDP-a i troškovi starenja u skladu su sa zajedničkim Izvješćem o starenju stanovništva za 2024. Europske komisije i Vijeća (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en).

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#latvia.

([7]) U zaštitnoj mjeri za otpornost na deficit iz članka 8. Uredbe (EU) 2024/1263 utvrđeno je da godišnje poboljšanje strukturnog primarnog salda iznosi 0,4 postotna boda BDP-a (odnosno 0,25 postotnih bodova BDP-a u slučaju produljenja razdoblja prilagodbe) sve dok strukturni saldo ne bude manji od 1,5 % BDP-a.

(9) U lipnju 2024. Vijeće za fiskalnu disciplinu (neovisna fiskalna institucija Latvije) potvrdilo je makroekonomsku prognozu na kojoj se temelji srednjoročni proračunski okvir za razdoblje 2024. – 2028. utvrdivši da je makroekonomska prognoza Ministarstva financija općenito razborita i da odražava stvarna gospodarska kretanja. Vijeće za fiskalnu disciplinu u listopadu je dalo mišljenje o srednjoročnom proračunskom okviru za razdoblje 2025. – 2028., proračunu za 2025. i srednjoročnom fiskalno-strukturnom planu. Zaključilo je da, iako su za fiskalne prognoze za 2024. i izradu proračuna za 2025. upotrijebljeni aktualni nacionalni fiskalni podaci, makroekonomska prognoza potvrđena u lipnju ove godine nije revidirana i stoga u njoj nisu uzeti u obzir rezultati revizije referentnih vrijednosti ni najnovija gospodarska kretanja. S druge strane, Vijeće za fiskalnu disciplinu utvrdilo je da je fiskalna putanja srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana u skladu s uvjetima iz Uredbe 2024/1263 (tehničke informacije Komisije).

Drugi povezani procesi

(10) Latvija je 15. listopada dostavila svoj nacrt proračunskog plana za 2025. Komisija je 26. studenoga 2024. donijela mišljenje o tom nacrtu proračunskog plana ([8]).

(11) Vijeće je u kontekstu europskog semestra 21. listopada 2024. Latviji uputilo nekoliko preporuka ([9]).

SAŽETAK I KOMISIJINA OCJENA PLANA

(12) U skladu s člankom 16. Uredbe (EU) 2024/1263 Komisija je ocijenila plan kako slijedi:

Kontekst: makroekonomsko i fiskalno stanje i izgledi

(13) U Latviji je 2023. zabilježen rast gospodarske aktivnosti od 1,7 % zbog ulaganja i javnih rashoda. Prema jesenskoj prognozi Europske komisije 2024. očekuje se stagnacija gospodarstva u 2024. zbog slabe privatne potrošnje i ulaganja, i to unatoč snažnoj državnoj potrošnji. U 2025. predviđa se povećanje realnog BDP-a za 1 %, a u 2026. za 2,1 % jer se očekuje oporavak privatne potrošnje i ulaganja. Očekuje se i da će se u 2026. povećati i izvoz. Tijekom razdoblja obuhvaćenog prognozom (tj. 2024. – 2026.) očekuje se ponovno povećanje rasta potencijalnog BDP-a u Latviji na 1,5 % u 2026. nakon pada u 2024. Stopa nezaposlenosti u 2023. iznosila je 6,6 %, a Komisija predviđa da će u 2024. iznositi 6,7 %, 6,7 % u 2025. i 6,5 % u 2026. Predviđa se da će se inflacija (deflator BDP-a) smanjiti s 9,1 % u 2023. na 1,2 % u 2024., da će u 2025. iznositi 2,2 %, a u 2026. 2,2 %.

(14) Kad je riječ o fiskalnim kretanjima, deficit opće države u Latviji iznosio je 2023. 2,4 % BDP-a. Prema jesenskoj prognozi Europske komisije 2024. predviđa se da će u 2024. dosegnuti 2,8 % BDP-a, u 2025. povećati se na 3,2 % BDP-a, a u 2026. bez promjene politika ostati na 3,2 % BDP-a. Jesenska prognoza Europske komisije 2024. uključuje nacrt proračuna Latvije za 2025., koji je vlada u listopadu predložila nacionalnom parlamentu. Na kraju 2023. dug opće države iznosio je 45,0 % BDP-a. Prema jesenskoj prognozi Europske komisije 2024., očekuje se povećanje udjela duga u BDP-u na 48,1 % krajem 2024. Predviđa se daljnje povećanje na 50,3 % BDP-a krajem 2025. i 51,6 % krajem 2026. Komisija u svojoj fiskalnoj prognozi ne uzima u obzir obveze politike preuzete u srednjoročnim planovima sve dok one ne budu vjerodostojno najavljene i dovoljno detaljno razrađene u konkretne mjere politike.

Kretanje neto rashoda i glavne makroekonomske pretpostavke iz plana

(15) Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan Latvije odnosi se na razdoblje 2025. – 2028 i četverogodišnju fiskalnu prilagodbu.

(16) Plan sadržava sve informacije propisane u članku 13. Uredbe (EU) 2024/1263. S druge strane, plan ne sadržava tablice 7c i 7d iz Smjernica državama članicama o zahtjevima za informacije za srednjoročne fiskalno-strukturne planove i godišnja izvješća o napretku, objavljenih u Službenom listu 21. lipnja 2024. No te tablice nisu neophodne za ocjenu plana Latvije.

(17) Plan Latviju obvezuje na kretanje neto rashoda navedeno u tablici 2, što odgovara prosječnom rastu neto rashoda od 4,1 % u godinama od 2025. do 2028. Tehničke informacije (uz pretpostavku linearnog kretanja prilagodbe) u skladu su s prosječnim rastom neto rashoda od 3,7 % tijekom razdoblja prilagodbe (2025. – 2028.). Rezultat kretanja neto rashoda za koje je u planu preuzeta obveza trebao bi biti strukturni primarni saldo od - 1,3 % BDP-a na kraju razdoblja prilagodbe (2028.). To je jednako minimalnoj razini strukturnog primarnog salda od - 1,3 % BDP-a

([8]) Mišljenje Komisije 21. listopada 2024. o nacrtu proračunskog plana Latvije, 26.11.2024., C(2024) 9060 final.
([9]) Preporuka Vijeća od 21. listopada 2024. o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Latvije.

u 2028., koju je Komisija navela u tehničkim informacijama od 21. lipnja 2024. ([10]) U planu se pretpostavlja smanjenje rasta potencijalnog BDP-a na 2,1 % u 2025. (s 2,2 % u 2024.), a potom na 0,9 % u 2028. Osim toga, u planu se očekuje da će deflator BDP-a ostati stabilan i iznositi 2,5 % tijekom razdoblja prilagodbe (2025. – 2028.).

Tablica 2: Kretanje neto rashoda i glavne pretpostavke iz plana Latvije

	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	Prosjek tijekom razdoblja valjanosti plana za 2025. – 2028.
Rast neto rashoda (godišnje, %)	9,1	5,9	3,6	3,4	3,3	4,1
Rast neto rashoda (kumulativno, od bazne godine 2023., %)	9,1	15,5	19,7	23,8	27,9	nije primjenjivo
Rast potencijalnog BDP-a (%)	2,2	2,1	1,2	0,9	0,9	1,3
Inflacija (deflator BDP-a) (%)	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Izvor: Srednjoročni fiskalno-strukturni plan Latvije i izračuni Komisije

Implikacije obveza o kretanju neto rashoda preuzetih u planu na dug opće države

(18) Ako se ostvare preuzete obveze za kretanje neto rashoda iz plana i temeljne pretpostavke, dug opće države trebao bi se, prema planu, postupno povećavati s 45,8 % u 2024. na 50,8 % BDP-a na kraju razdoblja prilagodbe (2028.), u skladu s tablicom u nastavku. Očekuje se da će se nakon prilagodbe u srednjoročnom razdoblju (tj. do 2038.) udio duga postupno povećavati u skladu s planom i do 2038. dosegnuti 59,9 %.

Tablica 3: Kretanja duga i salda opće države u planu Latvije

	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2038.
Dug države (% BDP-a)	43,6	45,8	47,5	48,5	49,7	50,8	59,9
Saldo države (% BDP-a)	- 2,2	- 2,6	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9

Izvor: Srednjoročni fiskalno-strukturni plan Latvije

Zato bi prema planu dug opće države u srednjoročnom razdoblju ostao ispod referentne vrijednosti od 60 % BDP-a iz Ugovora. Dakle, na temelju obveza provedbe politika iz plana i makroekonomskih pretpostavki kretanje neto rashoda navedeno u planu smatra se usklađenim s kriterijem duga iz članka 16. stavka 2. Uredbe (EU) 2024/1263.

Implikacije preuzetih obveza za kretanje neto rashoda iz plana na saldo opće države

(19) Na temelju kretanja neto rashoda i pretpostavki iz plana, deficit opće države trebao bi u razdoblju prilagodbe ostati na razini od 2,9 % BDP-a godišnje. Stoga prema planu saldo opće države do kraja razdoblja prilagodbe (2028.) neće premašiti referentnu vrijednost od 3 % BDP-a. Osim toga, državni deficit neće tijekom deset godina nakon razdoblja prilagodbe (tj. do 2038.) premašiti 3 % BDP-a, nego će ostati neznatno ispod referentne vrijednosti deficita. Zato se na temelju obveza provedbe politika iz plana i makroekonomskih pretpostavki kretanje neto rashoda navedeno u planu smatra usklađenim s kriterijem deficita iz članka 16. stavka 2. Uredbe (EU) 2024/1263.

([10]) Scenarij bez zaštitne mjere za otpornost na deficit.

Makroekonomske pretpostavke iz plana

(20) Plan se temelji na pretpostavkama koje se razlikuju od pretpostavki koje je Komisija 21. lipnja 2024. dostavila Latviji. Konkretno, plan se temelji na različitim pretpostavkama za šest varijabli, odnosno za početnu točku (strukturni primarni saldo), rast potencijalnog BDP-a, stvarni rast BDP-a, nominalnu implicitnu kamatnu stopu na dug, prilagodbu stanja i tokova te rast deflatora BDP-a. Te razlike treba pomno analizirati kako bi se zajamčilo da su one potkrijepljene uvjerljivim ekonomskim argumentima koji su utemeljeni na podacima, osobito zato što je prosječni rast neto rashoda u planu veći od rasta navedenoga u tehničkim informacijama.

Razlike koje najviše utječu na prosječni rast neto rashoda navedene su u nastavku, zajedno s analizom svake razlike zasebno.

— U planu se pretpostavlja početni strukturni primarni proračunski saldo od - 0,8 % BDP-a u 2024., što je 0,6 postotnih bodova više od pretpostavke strukturnog primarnog salda od - 1,4 % BDP-a iz tehničkih informacija od 21. lipnja 2024. i 0,7 postotnih bodova više u odnosu na jesensku prognozu Europske komisije 2024. To doprinosi većem prosječnom rastu neto rashoda u razdoblju prilagodbe od onoga iz pretpostavki Komisije.

Bolja fiskalna pozicija u 2024. odraz je sljedećih pretpostavki iz plana:

— niži ukupni deficit. Pretpostavke iz plana o ažuriranim proračunskim rashodima i višim neporeznim prihodima u skladu su s jesenskom prognozom Europske komisije 2024., a pretpostavke o poreznim prihodima u 2024. čine se optimističnima,

— lošiji ciklički položaj gospodarstva. Dok pretpostavka iz plana o većem rastu potencijalnog BDP-a u 2024. nije u skladu sa zajedničkim okvirom za analizu održivosti duga, sniženi stvarni rast BDP-a u 2024. i pretpostavke o realnom i potencijalnom rastu proizvodnje od 2025. nadalje jesu,

— veći troškovi kamata. Pretpostavke iz plana o višoj nominalnoj implicitnoj kamatnoj stopi temelje se na novijoj procjeni nacionalnih tijela i u skladu su s jesenskom prognozom Europske komisije 2024.

Općenito, pretpostavke iz plana o poboljšanjima u početnoj točki 2024., koje nisu opravdane, uravnotežene su pretpostavkama koje su u skladu sa zajedničkim okvirom za analizu održivosti duga koji se primjenjuje od 2025. nadalje. Preostale razlike ne utječu bitno na prosječni rast neto rashoda u odnosu na pretpostavke Komisije. To navodi na zaključak da se razlika između kretanja neto rashoda u planu i tehničkim informacijama može objasniti razlikama u pretpostavkama koje su općenito prihvatljive. Procjenjuje se da plan ispunjava zahtjev iz članka 13. točke (b) Uredbe (EU) 2024/1263. Komisija će ovu analizu pretpostavki iz plana uzeti u obzir pri budućim ocjenama usklađenosti s kretanjem neto rashoda.

Fiskalna strategija iz plana

(21) U skladu s indikativnom fiskalnom strategijom iz plana, preuzete obveze o neto rashodima bit će ispunjene diskrecijskim mjerama na strani rashoda i prihoda. Diskrecijske mjere na strani prihoda uključuju revizije oporezivanja rada od 2025., posebno povećanje stope poreza na dohodak i povećanje horizontalne primjene neoporezivog dohotka. Budući da te mjere na strani prihoda imaju negativan fiskalni učinak, vlada je predložila sljedeće: porez na neočekivanu dobit za banke od 2025., preusmjeravanje 1 postotnog boda doprinosa za mirovinsko osiguranje koji se naplaćuju od ostvarenog dohotka s drugog mirovinskog stupa na prvi te druge kompenzacijske mjere, uključujući povećanje trošarina za različite skupine proizvoda i poreznih stopa za privatne i službene automobile. Na strani rashoda, diskrecijske mjere kojima se povećavaju rashodi uglavnom su namijenjene za jačanje unutarnje i vanjske sigurnosti, među ostalim kapaciteta službi za unutarnju sigurnost (uključujući povećanje plaća), kibernetičku sigurnost, kupnju streljiva i osobne opreme te vojnu potporu Ukrajini i potporu ukrajinskim civilima u Latviji. Mjere kojima se smanjuju rashodi uključuju ograničenje rasta plaća u javnom sektoru, smanjenje rashoda za robu i usluge u sektorskim ministarstvima, reviziju rashoda općina za plaće i ulaganja te reviziju rashoda za poduzeća uključena u opću državu. Specifikacija mjera politike koje treba donijeti potvrđuje se ili prilagođava i kvantificira u godišnjim proračunima. Provedba indikativne fiskalne strategije iz plana još je izložena nekim rizicima, koji proizlaze iz precijenjenog fiskalnog učinka određenih diskrecijskih mjera na strani prihoda i većih potreba za potrošnjom u području obrane, zbog čega će možda biti potrebne dodatne diskrecijske mjere na

strani prihoda ili ograničenje rashoda. U nacrtu proračunskog plana za 2025. navode se mjere politike koje će pomoći da se ispune obveze o neto rashodima ([11]).

Namjeravane reforme i ulaganja u planu kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra i doprinosi zajedničkim prioritetima Unije

(22) U planu se opisuju namjeravane politike za reforme i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra, osobito u preporukama za pojedinu zemlju, i doprinosi zajedničkim prioritetima EU-a. Plan sadržava više od 130 reformi i ulaganja namijenjenih zajedničkim prioritetima EU-a, od kojih se za više od 40 koristi financijska potpora iz Mehanizma za oporavak i otpornost, a za više od 50 iz fondova kohezijske politike.

(23) Za zajednički prioritet pravedne zelene i digitalne tranzicije, što uključuje klimatske ciljeve utvrđene u Uredbi (EU) 2021/1119, plan sadržava opsežan popis mjera grupiranih u smjerove politike kao što su prelazak na kružno gospodarstvo, obrazovanje i vještine, poticanje ulaganja, prometna održivost i digitalna infrastruktura. Reformama i ulaganjima iz plana namjeravaju se provesti preporuke iz 2024. o poticanju prelaska na kružno gospodarstvo i održivog upravljanja resursima, iz 2019. i 2020. o održivom prometu, iz 2023. i 2024. o ulaganjima u zelene i digitalne vještine, iz 2019., 2020. i 2022. o digitalnim uslugama i infrastrukturi, među ostalim u regijama, te iz 2019., 2020., 2022. i 2023. o usmjeravanju investicijske ekonomske politike na istraživanje i inovacije radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji. Nacionalni energetski i klimatski plan sadržava mjere za potporu zelenoj tranziciji poticanjem ulaganja, poboljšanjem energetske učinkovitosti i povećanjem udjela energije iz obnovljivih izvora u konačnoj potrošnji.

(24) Za zajednički prioritet socijalne i gospodarske otpornosti, što uključuje europski stup socijalnih prava, plan sadržava opsežan popis mjera grupiranih u nekoliko područja politike, kao što su socijalna zaštita i sigurnost, zdravstvena zaštita, obrazovanje i vještine, politika zapošljavanja, poticanje ulaganja i dostupnost stanovanja. Reformama i ulaganjima iz plana namjeravaju se provesti preporuke iz 2019., 2020., 2022., 2023. i 2024. o poboljšanju primjerenosti socijalne zaštite, uključujući mirovine, dostupnosti, otpornosti, cjenovne pristupačnosti i kvalitete zdravstvene zaštite te kvalitete obrazovanja, posebno strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, radi pružanja vještina potrebnih na tržištu rada; preporuke iz 2019., 2020. i 2024. o poboljšanju sudjelovanja na tržištu rada; preporuke iz 2019., 2020., 2022., 2023. i 2024. o poticanju ulaganja u inovacije i pristupa financiranju te preporuka iz 2019. o poboljšanju pružanja usluga cjenovno pristupačnog i socijalnog stanovanja.

(25) Za zajednički prioritet energetske sigurnosti plan sadržava niz mjera za smanjenje ovisnosti zemlje o fosilnim gorivima, promicanje energetske učinkovitosti, uvođenje energije iz obnovljivih izvora, a posebno za dovršetak sinkronizacije elektroenergetskog sustava s europskom kontinentalnom mrežom uz potporu iz Instrumenta za povezivanje Europe (komponenta energetike) i Mehanizma za oporavak i otpornost. Te su mjere uključene u smjer politike u području energetike i energetske učinkovitosti. Nadalje, reformama i ulaganjima iz plana namjeravaju se provesti preporuke iz 2020., 2022., 2023. i 2024. o smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima i ubrzanju uvođenja energije iz obnovljivih izvora, iz 2019. i 2022. o jačanju energetske infrastrukture i mreža, iz 2019., 2022. i 2023. o poboljšanju energetske učinkovitosti te iz 2022. i 2023. o povećanju sigurnosti opskrbe i nastavku sinkronizacije s elektroenergetskom mrežom Unije.

(26) Za zajednički prioritet obrambenih sposobnosti plan predviđa izradu skupa mjera povezanih s nacionalnim oružanim snagama, koje bi prvenstveno bile namijenjene suzbijanju prijetnji za zemlju i zaštiti civilnog stanovništva.

(27) Osim toga, plan sadržava druge mjere politika koje se ne odnose samo na zajedničke prioritete EU-a. U okviru smjera porezne politike mjerama se namjeravaju provesti preporuke iz 2019., 2022., 2023. i 2024. o širenju oporezivanja smanjenjem poreznog opterećenja za osobe s niskim i srednjim dohotkom te poboljšanjem plaćanja poreza i porezne discipline. Kad je riječ o smjeru politike za učinkovitost javnog sektora, plan sadržava mjere kojima se namjerava provesti preporuka iz 2019. o jačanju odgovornosti i učinkovitosti javnog sektora, primjerice reforme za poboljšanje upravljanja poduzećima u vlasništvu države ili općina i sprečavanje sukoba interesa, koje su uključene u plan za oporavak i otpornost. Radi provedbe preporuke iz 2024. o poboljšanju poslovnog okruženja plan

([11]) Vidjeti Mišljenje Komisije o nacrtu proračunskog plana Latvije, 26.11.2024., C(2024)9060 final.

sadržava reforme za utvrđivanje i uklanjanje birokratskih prepreka, smanjenje administrativnog opterećenja za izgradnju nekretnina, nadzor tržišta u bankovnom sektoru i, uz potporu plana za oporavak i otpornost, modernizaciju registra poduzeća.

(28) Plan sadržava informacije o dosljednosti i, prema potrebi, komplementarnosti s fondovima kohezijske politike i planom za oporavak i otpornost Latvije. U planu se na odgovarajući način upućuje na mjere uključene u plan za oporavak i otpornost i program kohezijske politike, kao i na različite izvore financiranja. U planu se također upućuje na razgraničenja i komplementarnosti različitih izvora financiranja.

(29) Plan sadržava pregled potrebnih javnih ulaganja u Latviji povezanih sa zajedničkim prioritetima EU-a. Za razdoblje 2025. – 2028. ukupno su potrebna ulaganja u iznosu od oko 15,5 milijardi EUR. Primjeri ulaganja koje Latvija smatra potrebnima za potporu pravednoj zelenoj tranziciji i digitalnoj transformaciji, u skladu s klimatskim ciljevima utvrđenima u Uredbi (EU) 2021/1119, uključuju digitalizaciju i modernizaciju luke u Rigi i Liepaji, održivi promet, energetsku učinkovitost zgrada, proizvodnju električne i toplinske energije, digitalizaciju javne uprave, upravljanje vodama i otpadnim vodama te obnovu narušenih ekosustava u kopnenim i morskim područjima, za što su potrebna ulaganja u iznosu od ukupno 6,6 milijardi EUR. Latvija je utvrdila da su za zajednički prioritet socijalne i gospodarske otpornosti, što uključuje europski stup socijalnih prava, potrebna ulaganja u iznosu od 3,9 milijardi EUR, primjerice za izgradnju velikog multimodalnog industrijskog i logističkog parka u luci Rigi željeznički povezanog s mrežom Rail Baltica, ulaganja u ceste, potporu visokom obrazovanju, inovacijama, istraživanju i razvoju vještina te poboljšanje primjerenosti socijalne zaštite. Za zajednički prioritet energetske sigurnosti u planu Latvije utvrđena su potrebna ulaganja u iznosu od 2,9 milijardi EUR, među ostalim za izgradnju terminala za pružanje usluga odobalne vjetroelektrane u luci Ventspils, ulaganja u luke Liepaju, Salacgrivu i Roju, sinkronizaciju mreže s europskom kontinentalnom elektroenergetskom mrežom, modernizaciju podzemnog skladišta plina u Inčukalnsu i ulaganja u rješenja za skladištenje energije u elektranama visokog kapaciteta. Za povećanje obrambenih sposobnosti u planu Latvije utvrđena su potrebna ulaganja u iznosu od 2,2 milijarde EUR, na primjer za obnovu i izgradnju skloništa, izgradnju novih centara za upravljanje katastrofama i razvoj infrastrukture za jačanje kapaciteta za odgovor službi za unutarnje poslove, poboljšanje pomorske sigurnosti i obrambenih sposobnosti u lukama Rigi, Liepaji i Ventspilsu, kao i za niz mjera koje trebaju provesti nacionalne oružane snage.

Zaključak ocjene Komisije

(30) Komisija općenito smatra da plan Latvije ispunjava kriterije iz Uredbe (EU) 2024/1263.

OPĆI ZAKLJUČAK VIJEĆA

(31) Vijeće pozdravlja srednjoročni fiskalno-strukturni plan Latvije i smatra da bi njegova potpuna provedba doprinijela osiguravanju zdravih javnih financija, održivosti javnog duga te održivog i uključivog rasta.

(32) Vijeće prima na znanje Komisijinu ocjenu plana. Međutim, Vijeće poziva Komisiju da svoju ocjenu planova u budućnosti iznosi u zasebnom dokumentu od preporuka Komisije za preporuke Vijeća.

(33) Vijeće prima na znanje Komisijinu ocjenu kretanja neto rashoda i glavnih makroekonomskih pretpostavki iz plana, među ostalim u odnosu na prethodne smjernice Komisije, kao i implikacije kretanja neto rashoda iz plana na državni deficit i dug. Vijeće prima na znanje ocjenu Komisije da su makroekonomske i fiskalne pretpostavke, iako se u nekim slučajevima razlikuju od pretpostavki Komisije, među ostalim kako bi se u obzir uzeli ažurirani makroekonomski i fiskalni podaci, općenito gledano opravdane i potkrijepljene uvjerljivim ekonomskim argumentima. Vijeće prima na znanje široku fiskalnu strategiju iz plana i rizike u pogledu gospodarskih izgleda koji bi mogli utjecati na realizaciju makroekonomskog scenarija i temeljnih pretpostavki, kao i na ostvarenje kretanja neto rashoda iz plana. Vijeće osobito pozdravlja činjenicu da su prije podnošenja plana konzultirani relevantni dionici na nacionalnoj razini. Vijeće također prima na znanje da bi geopolitički rizici mogli stvoriti pritisak na rashode za obranu.

(34) Vijeće očekuje od Latvije da bude spremna prema potrebi prilagoditi svoju fiskalnu strategiju kako bi ostvarila planirano kretanje neto rashoda. Vijeće će pomno pratiti gospodarska i fiskalna kretanja, uključujući ona na kojima se temelji scenarij plana.

(35) Vijeće smatra da je prije sljedećeg kruga fiskalnog nadzora potrebno pravodobno održati dodatne rasprave kako bi se postiglo zajedničko razumijevanje implikacija kumulativnih stopa rasta neto rashoda u okviru godišnjeg nadzora.

(36) Vijeće prima na znanje Komisijin opis potreba i namjera u pogledu reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra te naglašava da je važno osigurati provedbu tih reformi i ulaganja. Vijeće će na temelju Komisijinih izvješća ocijeniti te reforme i ulaganja te pratiti njihovu provedbu u okviru europskog semestra.

(37) Vijeće sa zanimanjem očekuje godišnja izvješća Latvije o napretku, koja će prije svega sadržavati informacije o napretku u ostvarenju kretanja neto rashoda kako ga je utvrdilo Vijeće te o provedbi širih reformi i ulaganja u kontekstu europskog semestra.

(38) Vijeće bi u skladu s člankom 17. Uredbe (EU) 2024/1263 trebalo Latviji preporučiti kretanje neto rashoda kako je navedeno u planu.

PREPORUČUJE da Latvija:

1. osigura da rast neto rashoda ne bude veći od maksimuma iz Priloga I. ovoj Preporuci.

Sastavljeno u Bruxellesu 21. siječnja 2025.

Za Vijeće

Predsjednik

A. DOMAŃSKI

PRILOG I.

Maksimalne stope rasta neto rashoda
(godišnje i kumulativne stope rasta)

Latvija

Godine		2025.	2026.	2027.	2028.
Stope rasta (%)	Godišnje	5,9	3,6	3,4	3,3
	Kumulativne (*)	15,5	19,7	23,8	27,9

(*) Kumulativne stope rasta izračunate su u odnosu na baznu godinu 2023. Kumulativne stope rasta upotrebljavaju se pri godišnjem praćenju *ex post*usklađenosti na kontrolnom računu.